

Inboedelverdeling

Hoe vaak komt het niet voor dat een vader of moeder, opa of oma aan een familielid een schilderijtje, een ring of iets anders heeft beloofd, zonder dat dit bij testament of codicil is vastgelegd. Als dit niet goed is geregeld ontstaan na het overlijden helaas vaak problemen.

Doorgaans is het verstandig om wat betreft inboedelzaken zo min mogelijk bij leven te regelen en al helemaal geen toezeggingen te doen. Wanneer iemand komt te overlijden met achterlating van familieleden als erfgenamen en er sprake is van enige inboedel, zijn deze erfgenamen gezamenlijk eigenaar, althans wanneer er geen bijzondere testamentaire regelingen zijn gemaakt. Deze erfgenamen zijn vrij in de wijze van verdeling van de inboedel, tenzij er sprake is van minderjarigen of mensen die onder curatele of bewind staan. Veelal kan de familie zelf de inboedel verdelen, maar jammer genoeg gaat het nogal eens mis.

Een voorbeeld. Aan Hanneke was een ring beloofd en aan Lucas een schilderij. Er was niets geregeld bij codicil of testament en de aanwijzingen waren dus niet rechtsgeldig, maar de twee wilden in eerste instantie wel rekening houden met de toezegging door moeder. Alleen vertegenwoordigde de ring een waarde van € 500,00 en was het schilderij circa € 5.000,00 waard. Zo'n scheve verdeling kan de familieverhoudingen danig verstoren.

Dergelijke problemen kunnen worden voorkomen door met betrekking tot inboedelzaken en sieraden van tevoren geen toezeggingen te doen en niets bij testament of codicil te regelen, maar vertrouwen te geven aan de kinderen. Die kunnen dan deze zaken verdelen op de volgende wijze.

1. De inboedel wordt getaxeerd en aan elk goed wordt een waarde toegekend. In veel plaatsen zijn Vendu notarishuizen of verenigingen van notarissen, die gebruik maken van taxateurs die veel ervaring hebben met het waarderen van nalatenschappen. Vaak worden zij gevraagd om inboedels te taxeren in verband met de aangifte erfbelasting. Die waarde is in het algemeen de verkoopwaarde, na aftrek van verkoopkosten. Die waarde hoeft dus niet gehanteerd te worden voor de onderlinge verdeling, maar kan wel als basis worden gebruikt. Bij dit systeem wordt nogal eens een opslag van dertig procent gehanteerd, omdat bij een waardering voor de erfbelasting in het algemeen wordt uitgegaan van de netto verkoopopbrengst op de veiling. Aangezien op een veiling veelal tien procent kosten in rekening wordt gebracht aan de verkoper en twintig procent aan de koper zou de taxatiewaarde met dertig procent verhoogd kunnen worden, teneinde een redelijke basis te hebben voor de verdeling.
2. De erfgenamen krijgen tevoren de inboedellijsten toegezonden, zodat ieder zijn gedachten kan laten gaan over welke zaken hij graag zou willen hebben. Daarbij kunnen de getaxeerde waarden een rol spelen, maar ook emotionele waarden. Via loting, bijvoorbeeld via de dobbelsteen, wordt bepaald in welke volgorde de erfgenamen een keuze kunnen maken uit de goederen.
3. Aan de hand van die volgorde wordt door deelgenoten een keuze uit de inboedelzaken gemaakt; (a-b-c-d, d-c-b-a, etcetera). Ook met slechts twee deelgenoten kan dit systeem worden gehanteerd. Degene die bijvoorbeeld met de dobbelsteen de hoogste ogen gooit, mag beginnen, waarna de andere deelgenoot twee maal mag kiezen, dan de eerste weer twee keer, enzovoorts. Overigens werkt het vaak averechts als deelgenoten te veel rekening houden met elkaar, want zodra een van de deelgenoten dit sociale verwachtingspatroon doorbreekt, ontstaat een gevoel van teleurstelling dat nog heel lang kan blijven hangen. Daarom is het zaak om niet te veel te denken aan wat de ander eventueel zou kiezen. Ieder is dan vrij om zijn eigen prioriteiten te stellen.
4. Iedere deelgenoot mag, indien hij dat wenst, zijn beurt voorbij laten gaan. Een voorbijgegangene beurt kan niet worden ingehaald. Zodra een deelgenoot echter weer aan bod is, kan hij weer meedoen. Als uiteindelijk geen van de deelgenoten meer een keuze uit de inboedelzaken wil maken voor de getaxeerde waarde en er toch nog inboedelzaken over zijn, kan verder "bij afslag" een keuze worden gemaakt. Een object dat voor € 500,00 getaxeerd is, kan bijvoorbeeld met bedragen van € 50,00 worden afgeslagen en komt dan toe aan degene die het eerst "mijn" zegt. Zo worden dan in ieder geval alle objecten verdeeld, al zou het laatste goed voor een dubbeltje weggaan. Men zou overigens ook kunnen afspreken dat de inboedelzaken niet verder mogen dalen dan tot bijvoorbeeld vijftig procent van de getaxeerde waarde. Is er op dat niveau geen belangstelling meer dan kunnen de resterende zaken alsnog op een veiling worden verkocht.
5. Na afloop worden per deelgenoot de waarden van alle door hem gekozen zaken opgeteld en verrekend met zijn aandeel in de onverdeeldheid.

Bij verdelingen zoals hier beschreven, is er in eerste instantie vaak een gespannen sfeer, maar die verbetert doorgaans naarmate de verdeling vordert. En dat is natuurlijk wat ouders zouden willen; dat hun kinderen geen ruzie maken over de inboedelverdeling.